

EKONOMIE A PRÁVA

Jméno přednášejícího

VŠE

Letní/zimní semestr xxxx/yy

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

PŘEDNÁŠKA 3

Vlastnická práva: přínosy

Vlastnická práva

- Ochrana práv (zájmů) osob
  - Absolutní majetkové právo (property right)
    - Explicitní souhlas
    - Zdržovací žaloba
  - Náhrada škody (liability right)
    - Finanční zájem
  - Rozdílné transakční náklady

§ 84 NOZ

Zachytit jakýmkoli způsobem podobu člověka tak, aby podle zobrazení bylo možné určit jeho totožnost, je možné jen s jeho svolením.

§ 85 NOZ

- (1) Rozšiřovat podobu člověka je možné jen s jeho svolením.*
- (2) Svolí-li někdo k zobrazení své podoby za okolností, z nichž je zřejmé, že bude šířeno, platí, že svoluje i k jeho rozmnožování a rozšiřování obvyklým způsobem, jak je mohl vzhledem k okolnostem rozumně předpokládat.*

§ 87 NOZ

- (1) Kdo svolil k použití písemnosti osobní povahy, podobizny nebo zvukového či obrazového záznamu týkajícího se člověka nebo jeho projevů osobní povahy, může svolení odvolat, třebaže je udělil na určitou dobu.*
- (2) Bylo-li svolení udělené na určitou dobu odvoláno, aniž to odůvodňuje podstatná změna okolností nebo jiný rozumný důvod, nahradí odvolávající škodu z toho vzniklou osobě, které svolení udělil.*

- *Google Spain vs AEPD a Mario Costeja González (2014)*
  - V roce 1998 vyšel v novinách La Vanguardia informace o dražbě nemovitosti Maria Costeja González z důvodů nedoplatku na sociálním zabezpečení

- *Google Spain vs AEPD a Mario Costeja González*
  - V roce 1998 vyšel v novinách La Vanguardia informace o dražbě nemovitosti Maria Costeja González z důvodů nedoplatku na sociálním zabezpečení
  - Poté po zadání jména Mario Costeja González a novin La Vanguardia ve vyhledávači Google se objevoval odkaz na tento článek

Mario Costeja González La Vanguardia

Web

Actualités

Images

Vidéos

Shopping

Plus ▾

Outils de recherche

Environ 5 590 résultats (0,41 secondes)

Edición del lunes, 19 enero 1998, página 23 - Hemeroteca ...

hemeroteca.lavanguardia.com/preview/.../pdf.html ▾ Traduire cette page

19 janv. 1998 - Previsualiza el ejemplar de **La Vanguardia** - Hemeroteca -

Lavanguardia.es. ... Temas; Al minuto; Lo más; **La Vanguardia** TV; Fotos; Gráficos.

Google Spain v AEPD and Mario Costeja González ...

en.wikipedia.org/.../Google_Spain_v_AEPD_and_Ma... ▾ Traduire cette page

Google Spain v AEPD and **Mario Costeja González** ... In 1998 the Spanish newspaper **La Vanguardia** published two announcements in its printed edition ...

La inolvidable historia del embargo al moroso Mario ...

derechoaleer.org/.../la-inolvidable-historia-del-embar... ▾ Traduire cette page

17 mai 2014 - El 19 de enero 1998, el matutino español "**La Vanguardia**" publicó en su ... Para ese entonces, el señor **Mario Costeja González** ya se había ...

- *Google Spain vs AEPD a Mario Costeja González*
  - V roce 1998 vyšel v novinách La Vanguardia informace o dražbě nemovitosti Maria Costeja González z důvodů nedoplatku na sociálním zabezpečení
  - Poté po zadání jména Mario Costeja González a novin La Vanguardia ve vyhledávači Google se objevoval odkaz na tento článek
  - Pan M. C. González se dožadoval vymazání této informace u novin La Vanguardia a u Google Spain i Google Inc.
    - U novin s žádostí u Úřadu pro ochranu osobních údajů (AEPD) neuspěl, protože informace publikovali právem a z veřejných zdrojů.

- *Google Spain vs AEPD a Mario Costeja González*
  - Soudní dvůr EU rozhodl, že vyhledávač je z hlediska evropských zákonů zpracovatelem osobních údajů
  - Pomocí internetového vyhledávání lze získat velké množství informací o vyhledávané osobě a tato osoba by měla mít právo na smazání informací spojených s jejím jménem
  - Při posuzování žádosti o vymazání údajů mají vyhledávače zvažovat rovnováhu mezi právy dotčené osoby a právem všech uživatelů na informace

Google rule – ekonomická analýza

- Právo veřejnosti na informace vs ochrana osobnosti
- Soud nenařídil odstranění samotné stránky
- Zakázal velmi lacinou cestu ke stránce (přes google)
- Zásahy do osobnosti s nízkými / vysokými TC
- Absolutní majetkové právo na ochranu osobnosti není absolutní, závisí na transakčních nákladech

Přínosy vlastnických práv

1. Motivace investovat do majetku a vytvářet ekonomické hodnoty
2. Snižují náklady na ochranu majetku a spory o majetek
3. Usnadňují směnu
4. Brání plýtvání vzácnými zdroji

Obsah vlastnických práv

- Právo věc užívat (*usus*)
- Právo užívat plodů věci (*usus fructus*)
- Právo věc měnit, zužívat (*abusus*)
- Právo převést na někoho jiného (*venditio*)
- Právo, aby se ostatní zdrželi zásahů do mých práv

Komplikace

1. Externality
2. Věci bez vlastníka či ve společném vlastnictví
3. Náklady na definování a vynucení práv
4. Obtížně definovaná práva

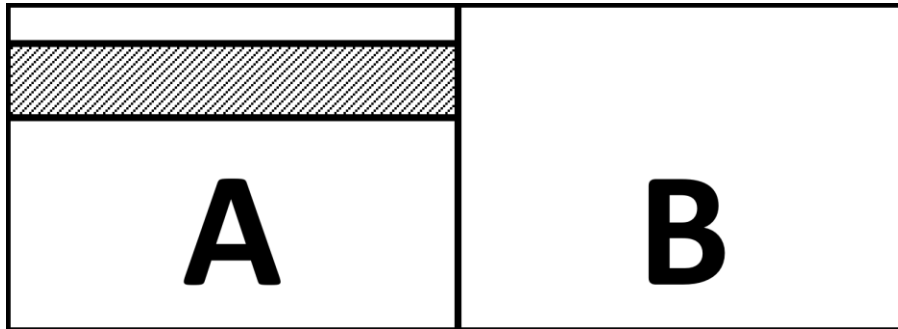

I. Externality

- Konflikty – zásahy užívání majetku do majetku jiných osob
- Řešení:
  - Soukromoprávní spory
  - Regulace (veřejnoprávní)
  - Soukromoprávní definice práv
- Vlastnictví je svazek práv
  - Majetkové právo nebývá absolutní
  - Určitá (omezená) oprávnění i závazky vůči ostatním

Soukromoprávní definice - věcná břemena

- Věcná břemena → součástí majetku

Příklad: les

Co všechno zahrnuje právo s věcí nakládat a komu toto právo reálně náleží:

- Těžít dříví a užívat výnosů z těžby: vlastník
- Vstup do lesa: veřejnost (s výjimkami)
- Sbírat lesní plody: veřejnost (ne pro komerční účely)
- Lovit zvěř: honební společenstva, v určitých případech vlastník pozemků
- Zvířata: nejsou přímo vlastněna nikým
- Stavět v lese: vlastník, ale silně regulováno

Příklad: les

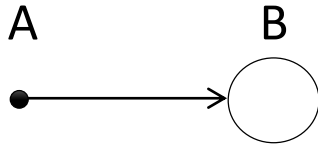
- Lze si představit jiná uspořádání:
  - Čistě unitární vlastnictví?
  - Vlastník má jen některá oprávnění?
  - Zvířata „součástí pozemku“?
  - Jiné varianty?
- Proč zvolené řešení a ne jiné?
  - Co je efektivní věcný výsledek
  - Transakční náklady
  - Příklad: vstup do lesa a oplocení

II. Společné vlastnictví

- Tragédie společného vlastnictví
  - Zdroje ve společném užívání mnoha osob
  - Čím více lidí zdroj užívá, tím klesá užitek každého uživatele
  - Volný přístup
- Příklady:
  - Obecní pastviny
  - Ryby v oceánech
  - Vzduch (vypouštění emisí)
  - Dopravní zácpy

II. Společné vlastnictví

- Příklad: Dopravní zácpy:

- 1 000 lidí
- Vlák – 30 minut
- Auto – 15 minut, když je silnice prázdná
- Čas je jediným nákladem 1 minuta = 1 CZK

Případ dopravní zácpy

Vlak		
Osob	Čas	Celk. čas
800	30	24 000
600	30	18 000
400	30	12 000
200	30	6 000
0	30	X

Případ dopravní zácpy

- Každý se rozhoduje individuálně, volí rychlejší způsob
- Rovnováha:

Případ dopravní zácpy

Vlak			Auto			
Osob	Čas	Celk. čas	Osob	Čas	Celk. čas	
800	30	24 000	200	15	3 000	
600	30	18 000	400	20	8 000	
400	30	12 000	600	25	15 000	
200	30	6 000	800	30	24 000	
0	30	X	1 000	40	40 000	

Případ dopravní zácpy

- Každý se rozhoduje individuálně, volí rychlejší způsob
- Rovnováha:
  - $t_{\text{vlak}} = t_{\text{auto}}$
  - Není Pareto optimální
  - Neminimalizuje celkový čas
- Tragédie společného vlastnictví:
  - Rychlá silnice je vzácný statek
  - Ale: Neomezené užívání (non-priced resource)
- Externalita:
  - Přesun z vlaku do auta 600 → 400
  - 200 lidí zrychlí o 5 minut: úspora 1 000
  - Ale: 400 lidí zpomaleno o 5 minut: újma 2 000

Případ dopravní zácpy

Vlak			Auto			Čas celkem
Osob	Čas	Celk. čas	Osob	Čas	Celk. čas	
800	30	24 000	200	15	3 000	27 000
600	30	18 000	400	20	8 000	26 000
400	30	12 000	600	25	15 000	27 000
200	30	6 000	800	30	24 000	30 000
0	30	X	1 000	40	40 000	40 000

Případ dopravní zácpy

- Řešením je mýtné = 10

Vlak			Auto			
Osob	Čas	Celk. čas	Osob	Čas	Náklady na cestu	Celk. čas
800	30	24 000	200	15	25	3 000
600	30	18 000	400	20	30	8 000
400	30	12 000	600	25	35	15 000
200	30	6 000	800	30	40	24 000
0	30	X	1 000	40	50	40 000

- Rovnováha: $t_{\text{vlak}} = t_{\text{auto}} + \text{mýtné}$

Jak optimálně stanovit mýtné?

- Na úrovni externích nákladů, které řidiči uvalí na ostatní řidiče, pokud přejdou z vlaku do auta
  - Pokud místo 600 lidí (optimum) bude jezdit vlakem jen 200 (rovnováha) =>
  - Cesta autem se zpomalí o 10
  - => optimální mýtné je 10

Jak stanovit mýtné?

- Studie od Sansom et. Al. (2001) zabývající se externími náklady z užívání silnic
- Výsledky:
  - Dopravní zácpy tvoří více než $\frac{3}{4}$ celkových externích nákladů
  - Výsledné náklady dopravních zácp mohou být rozdílné pro různé denní doby a různá prostředí (město x venkov)
  - Znečištění ovzduší odpovídá spotřebě paliva a tedy i placené dani
  - V případě dopravních zácp placené daně neodpovídají negativním efektům

Jak stanovit mýtné?

Table 5.1. Estimated marginal external road costs (pence/km), 1998 estimates

Externality	Low estimate	High estimate
Operating costs*	0.42	0.54
Accidents	0.82	1.40
Air pollution	0.34	1.70
Noise	0.02	0.05
Climate change	0.15	0.62
Congestion	9.71	11.16

* This mainly refers to road wear and tear costs resulting from a marginal increase in vehicle kilometres.

Source: Sansom et al. (2001).

Dopady mýta

- Příklad Londýn:
  - Zavedeno 2003, rozšířeno 2007
  - Poplatek za den
- Příklad Stockholm:
  - Zavedeno 2006
  - Poplatek za vjezd (liší se podle času vjezdu)
- Důsledky zavedení mýta:
  - Snížení dopravy ve zpoplatněných zónách o 10 - 30 %
  - Mírný nebo žádný nárůst dopravy v okolních oblastech
  - Nákladný provoz – více jak 2/3 výnosů z mýta

Problém společného vlastnictví

- Řešení:
  - Poplatky
  - Vlastnická práva – sjednocení, privatizace
  - Kolektivní správa
    - Elinor Ostrom (2009)
    - Free rider problem
    - Např. Majoritní hlasování

Anticommons

- Opačný problém
- Příliš mnoho osob má právo vůči konkrétní věci
- Mohou blokovat či komplikovat její užívání
- Příklady:
  - Mnoho spoluvlastníků, vyžadován souhlas všech
  - Autorské odměny příliš mnoha spolutvůrců
  - Mnoho regulačních orgánů

Anticommons

- Veřejné univerzity v ČR
  - „Vlastníkem“ je stát
    - Nepřímá kontrola přes pravidla, regulace, financování
  - Přímá kontrola – senáty (insiders)
    - Profesoři
    - Studenti
    - Administrativa
  - Zájmy ne vždy v souladu s cílem kvalitního vzdělání a vědy

Alternativní vlastnictví

- Bologna 1088
- Soukromá zisková
- Soukromá nezisková (USA)
  - De facto vlastníci:
    - Trustees
    - Absolventi
    - Profesoři s definitivou
  - Meritokratické instituce
- Státní direktivní řízení

Ekonomické vs právní pojetí vlastnických práv

- Právní pojetí: Je určen formální vlastník
- Ekonomické pojetí:
  - Kdo má nad věcí reálnou (konečnou) kontrolu?
  - Kdo má konečné právo užívat plodů (residual claimant)?
- Často splývají, často ne
  - Pseudo-vlastnická práva (regulované nájemní byty za komunismu)
  - Silné zatížení veřejnou službou